

ЛЕКСІЧНЫЯ ПАЎТОРЫ ЗНУТРЫ І ЗВОНКУ
(на матэрыяле беларуска-рускага змешанага маўлення)

Некаторыя навукоўцы мяркуюць, што паўторам можа быць як падвоянае ўзнаўленне лексічнай адзінкі, так і ўзнаўленне яе сэнсу. Мы лічым, што паўтор – гэта неабходныя ўмовы суцэльнасці тэксту. Але ці магчыма пабудаваць амаль усё сваё маўленне на выснове паўтораў?

Крыніцамі матэрыялу нашага даследавання з’яўляюцца носьбіты БРЗМ (беларуска-рускага змешанага маўлення), якія жывуць у вёсках Пліса, Чырвоная Слабада, Навасады (Мінская вобласць, Крупскі і Барысаўскі раёны). Матэрыялам даследавання паслужылі сабраныя намі самастойна ўрыўкі разгорнутых размоў (у агульнай колькасці 4), а таксама творы сучаснай беларускай літаратуры, мовай якіх з’яўляецца “трасянка”.

Паспрабуем выявіць, ці можна пабудаваць паспяховую камунікацыю на лексічных паўторах як на цэнтральным элеменце.

Вядома, лексічныя паўторы ўжываюцца дзеля эксплікацыі цэласнасці тэкста, напрыклад: ...*Маці пытаецца, не сумна табе там аднаму, не сумна? Адкажы маці, што я не адзін, мама...*; ...*Баба Наташа, а вы памятаеце штоліся? А баба Наташа зачыняе дзверы...* Падобныя канструкцыі часта выкарыстоўваюцца з эmfатычнай мэтай: ...*Я люблю Англію, бо гэта вялікая краіна... Я люблю Францыю, бо гэта вялікая краіна... Я люблю Германію, бо гэта вялікая краіна... Я люблю Беларусь, бо тут мы з Вовам Зайчыкавым закапалі сакрэт...*

Прадэманструем, як могуць паводзіць сябе лексічныя паўторы ў якасці цэнтральнай кропкі апавядання: ...*Як я за тую Анну перажываю, как в тых комментариях пишут: «802 серия: они в престарелом доме. Штольман подходит к комнате Анны и всё боится постучаться в двери» (рэплікі іншых) ... нет-нет-нет, здесь же я говорю, когда я прочтала: «802 серия, что она в престарелом доме, что они» (смех), ну-ну, ну, дзети, ну я не знаю... Я наоборот говорю, что я противница всего этого, я не то что я противница, я может быть когда-нибудь всё-таки себе это сделаю, я просто не то что противница, я просто говорю про то, что я увидела эту актриссу... Я не то что я противница, дзети ну вот просто*

*понимаете... Почему мне это сегодня утром **выскочило** я не знаю, потому что это самое я для себя просто отметила, что этот фильм, ничто не случается дважды, сняла **Оксана Байрак**, ... и потом что это вот она сама эта **Оксана Байрак**, ну и тут же я говорю, мне как сегодня **выскочило** и я вот просто посмотрела, что человек...*

Заўважым, што адна і тая ж думка з'яўляецца не проста мастком паміж іншымі думкамі, а своеавсаблівай апорай, да якой раз за разам звяртаецца апавядальнік.

Такім чынам, нельга, на наш погляд, дакладна казаць, што лексічныя паўторы з'яўляюцца цэнтральнай кропкай вяртання да асноўнай думкі выказвання, але можна сцвярджаць, што яны могуць выкарыстоўвацца з дадзенай мэтай неасэнсавана, не для адмысловага эmfатычнага ўздзеяння на слухача / чытача, а як “адпраўны пункт”, або трамплін, для вяртання ў свае думкі.